

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาหาแนวทางการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกอย่างยั่งยืนของประชาชนในตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในบทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ดำเนินการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่ดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกอย่างยั่งยืนของประชาชนในตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน ส่วนรับผิดชอบของสถานีอนามัยตำบลค่ายบกหวาน จำนวน 8 หมู่บ้าน ซึ่งมีจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนในหมู่บ้านรับผิดชอบของตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวน 6,636 คน แยกได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรแยกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร						
		ประชาชน	สมาชิกอบต.	ผู้ใหญ่บ้าน	อสม.	กลุ่มผู้สูงอายุ	กลุ่มแม่บ้าน	ผู้นำชุมชน
6	หนองสองห้อง	546	2	1	9	29	22	5
7	คำโป่งเป็ง	560	2	1	10	23	16	8
8	หนองสองห้อง	1,373	2	1	18	32	37	11
10	หนองสองห้อง	1,133	2	1	20	44	35	12
11	หนองสองห้อง	780	2	1	15	36	18	9
12	ค่ายนคร	730	2	1	9	25	24	8
13	โพธิ์เงิน	593	2	1	16	21	22	13
14	อนามย์	921	2	1	8	19	16	7
	รวม	6,636	16	8	105	229	190	73

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตตำบลค่ายบกหวาน ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านได้จากการสุ่มแบบเจาะจง(Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย ดังนี้

1. ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน
2. สมาชิก อบต. จำนวน 2 คน
3. อสม. ประกอบไปด้วย ประชาชน 1 คน และตัวแทน สมาชิก จำนวน 1 คน
4. กลุ่มผู้สูงอายุประกอบไปด้วย ประชาชน 1 คน และตัวแทนสมาชิก จำนวน 1 คน
5. กลุ่มแม่บ้านประกอบไปด้วย ประชาชน 1 คน และตัวแทนสมาชิกจำนวน 1 คน
6. ผู้นำชุมชน ประกอบไปด้วย ประชาชนกองทุนหมู่บ้าน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 1 คนรวม 1 หมู่บ้านจะมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 คน รวมทั้งหมด 8 หมู่บ้าน จะมีกลุ่มตัวอย่างรวมเป็น 88 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัยในระยะที่ 1 คือระยะการสืบค้น การถอดบทเรียนการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของชุมชน ดังนี้

1. สืบค้นความชุกของน้ำ ทุกหลังคาเรือน โดยใช้แบบสำรวจค่าความชุกของน้ำประจำครัวเรือนเพื่อวิเคราะห์หาสภาพปัญหาแหล่งเพาะพันธุ์โรคก่อนการดำเนินการ

2. ในการสร้างความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเข้าหากลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เพื่อขอความร่วมมือ มีการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีคำถามและบทสนทนาเกี่ยวกับ

2.1 สภาพปัญหาและสถานการณ์ของโรคไข้เลือดออกในชุมชน

2.2 ความตระหนักของการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก

2.3 ขอให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

3. ในการวิเคราะห์ปัญหาแบบมีส่วนร่วม ใช้วิธีการสนทนากับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยทำหนังสือจากสถานีอนามัยตำบลคำบกหวาน เชิญกลุ่มตัวอย่าง มาร่วมเสวนา โดยใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มแบบการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control: AIC) ครั้งที่ 1 ดังนี้

3.1 เพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาโรคไข้เลือดออกร่วมกัน

3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน

4. การวางแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิญกลุ่มตัวอย่างมาร่วมเสวนาครั้งที่ 2 ตามกระบวนการการประชุมกลุ่มแบบการประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม เพื่อวางแผนปฏิบัติการการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกแบบมีส่วนร่วม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสำรวจความชุกของน้ำยุงลาย

2. ชุดคำถามเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมและแนวทางการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออก

3. แผนที่ชุมชนที่สร้างโดยชุมชน

4. ตารางวิเคราะห์แปรผล ความชุกของลูกน้ำ

5. แผนปฏิบัติการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลความชุกถุกน้ำบุงลาย ผู้วิจัยนัดประชุม อสม. ทุกหมู่บ้านพร้อมทั้งชี้แจงแบบฟอร์มการสำรวจความชุกถุกน้ำ และให้ อสม.เป็นผู้สำรวจเก็บข้อมูลความชุกถุกน้ำแต่ละหลังคาเรือนที่รับผิดชอบ
2. ข้อมูลการสร้างความสัมพันธ์แบบมีหุ้นส่วน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยบันทึกการสนทนากลุ่ม จากชุดคำถามที่ป้อน และจากข้อมูลย้อนกลับของการสนทนา
3. ข้อมูลการวางแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยบันทึกจากการสนทนากลุ่มและจากตารางแผนปฏิบัติที่ชุมชนเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) พร้อมอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แยกดังนี้

1. นำค่าความชุกถุกน้ำที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน
2. สรุปคำตอบ และตีความจากการเรียงลำดับคำตอบที่ลงความเห็นตรงกัน
3. วิเคราะห์จุดเกิดเหตุที่เป็นปัญหาในแผนที่
4. ให้ชุมชนจัดทำแผนปฏิบัติที่ชุมชนเสนอเองให้ถูกต้อง
5. ให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยนำเสนอข้อมูลและผลที่ได้ให้ประชาชนทั้ง 8 หมู่บ้านของตำบลค่ายบกหวาน รับทราบและยอมรับร่วมกัน เพื่อนำไปปฏิบัติ ตามข้อตกลงร่วมกัน